

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
στο μάθημα Γενικής Παιδείας

ιστορία

νεότερη και σύγχρονη

ΑΘΗΝΑ 2000

Ομάδα Σύνταξης

Συντονιστής: Κόνδης Σωτήρης, Σχολικός Σύμβουλος

Μέλη: Δημητρακοπούλου Χαρά
Δρ Παλαιοπάνου Παρασκευή
Δρ Πούλου Ναταλία

Copyright (C) 2000: Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
Αδριανού 91, 105 56 Αθήνα

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή ανατύπωση ή φωτοτύπηση μέρους ή όλου του παρόντος βιβλίου, καθώς και η χρησιμοποίηση των ερωτήσεων που περιέχονται σ' αυτό σε σχολικά βοηθήματα ή για οποιοδήποτε άλλο σκοπό, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

• ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
• ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Κ΄

Η Ελλάδα από το 1909 ως το 1914: πορεία προς τον αστικό μετασχηματισμό και την εδαφική επέκταση

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	11
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα).....	22
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	28
Δ. Σχέδια Κριτηρίων Αξιολόγησης του Μαθητή.....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑ΄

Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	51
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα).....	54
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	57
Δ. Σχέδιο Κριτηρίου Αξιολόγησης του Μαθητή.....	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΒ΄

Η Ελλάδα από το 1909 ως το 1914: η κρίση των πολιτικών θεσμών και η διάλυση του οράματος της Μεγάλης Ιδέας

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	67
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα).....	77
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	86
Δ. Σχέδια Κριτηρίων Αξιολόγησης του Μαθητή.....	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΓ΄

Η Ρωσική Επανάσταση - Ίδρυση και εξέλιξη της Σοβιετικής Ένωσης ως το 1941

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	101
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα).....	109
Γ. Σχέδιο Κριτηρίου Αξιολόγησης του Μαθητή.....	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΕ΄

Η περίοδος του Μεσοπολέμου στην Ελλάδα

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	123
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	128
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	137
Δ. Σχέδια Κριτηρίων Αξιολόγησης του Μαθητή.....	145

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΣΤ´

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	153
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	160
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	165
Δ. Σχέδια Κριτηρίων Αξιολόγησης του Μαθητή.....	172

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΖ´

Η Ελλάδα κατά την περίοδο 1941-1949

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	181
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	188
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	193
Δ. Σχέδια Κριτηρίων Αξιολόγησης του Μαθητή.....	206

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΘ´

Τα μεταπολεμικά προβλήματα του ελληνισμού

A. Κλειστές ή Αντικειμενικού τύπου Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	215
B. Ανοικτές Ερωτήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	218
Γ. Εργασίες - Ασκήσεις (ενδεικτικά παραδείγματα)	220
Δ. Σχέδια Κριτηρίων Αξιολόγησης του Μαθητή.....	224

• ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	229
--	------------

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με τα τελευταία βιβλία αξιολόγησης των μαθητών ολοκληρώνεται μια σημαντική προσπάθεια του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας, στόχος της οποίας ήταν η εκπόνηση και διάδοση νέων μεθόδων αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου. Στο πλαίσιο της εκπονήθηκαν τα τρία τελευταία χρόνια δεκάδες βιβλίων που καλύπτουν το σύνολο σχεδόν των μαθημάτων, τα οποία διδάσκονται στο Λύκειο. Τα βιβλία αυτά περιέχουν οδηγίες μεθοδολογίας σχετικές με την αξιολόγηση των μαθητών, παραδείγματα ερωτήσεων διαφόρων τύπων, υποδείγματα εξεταστικών δοκιμασιών, θέματα συνθετικών - δημιουργικών εργασιών και άλλα χρήσιμα στοιχεία για τους εκπαιδευτικούς.

Το έντυπο αυτό υλικό συνοδεύτηκε από την παραγωγή ανάλογου ηλεκτρονικού υλικού, από τη δημιουργία Τράπεζας Θεμάτων και από πολυάριθμες επιμορφωτικές δραστηριότητες σχετικές με την αξιολόγηση των μαθητών.

Η παραπάνω προσπάθεια δεν είχε σκοπό να επιβάλει ένα συγκεκριμένο τρόπο αξιολόγησης ούτε να αυξήσει το φόρτο εργασίας διδασκόντων και διδασκομένων, όπως ισχυρίστηκαν ορισμένοι. Επιδίωξε να ενημερώσει τους καθηγητές για τις σύγχρονες εξεταστικές μεθόδους, να τους δώσει πρακτικά παραδείγματα εφαρμογής τους, να τους προβληματίσει γύρω από τα θέματα αυτά και να τους παράσχει ερεθίσματα για αυτομόρφωση. Πιστεύουμε ότι με το έργο μας συμβάλαμε στη διεύρυνση της δυνατότητας των διδασκόντων να επιλέγουν οι ίδιοι τη μέθοδο που θεωρούν πιο κατάλληλη για την αξιολόγηση των μαθητών τους και βοηθήσαμε στην αύξηση της παιδαγωγικής τους αυτονομίας.

Πεποίθησή μας είναι πως όλα αυτά άλλαξαν το τοπίο στον τομέα της αξιολόγησης των μαθητών του Ενιαίου Λυκείου, έφεραν νέο πνεύμα και άρχισαν να τροποποιούν σταδιακά ξεπερασμένες αντιλήψεις και τακτικές που κυριάρχησαν επί πολλά χρόνια στο Ελληνικό σχολείο. Τα θετικά σχόλια που εκφράστηκαν από το σύνολο σχεδόν των επιστημονικών και εκπαιδευτικών φορέων για τα θέματα των εξετάσεων του περασμένου Ιουνίου, τα οποία διαμορφώθηκαν με βάση το πνεύμα και τη μεθοδολογία της αντίστοιχης εργασίας του Κ.Ε.Ε., επιβεβαιώνουν όσα προαναφέρθηκαν.

Η κριτική που είχε αρχικά ασκηθεί για το έργο μας περιορίζεται συνεχώς, ενώ αυξάνει καθημερινά η αποδοχή του από την εκπαιδευτική κοινότητα και η αναγνώρισή του. Σ' αυτό συνέβαλε ασφαλώς και η βελτίωση του υποστηρικτικού υλικού που παράγεται από το Κ.Ε.Ε., η οποία οφείλεται,

μεταξύ άλλων, και στις παρατηρήσεις και υποδείξεις των διδασκόντων στα Ενιαία Λύκεια. Η συνειδητοποίηση, τέλος, του τρόπου με τον οποίο πρέπει να χρησιμοποιείται το υλικό αυτό στη διδακτική πράξη και ο περιορισμός των σφαλμάτων που διαπράχθηκαν στην αρχή (μηχανική αναπαραγωγή πλήθους ερωτήσεων, υπέρμετρη αύξηση της εργασίας των μαθητών, απουσία εναλλακτικών τρόπων αξιολόγησης κτλ.) οδήγησαν σε πολύ θετικά αποτελέσματα, τα οποία όσο περνά ο καιρός θα γίνονται εμφανέστερα.

Η διαπίστωση αυτή μας ενισχύει να συνεχίσουμε την προσπάθειά μας και να την επεκτείνουμε, εκπονώντας ανάλογο υλικό και για άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες, εφόσον εξασφαλιστούν οι απαραίτητες οικονομικές και λοιπές προϋποθέσεις.

Τελειώνοντας, επιθυμώ να ευχαριστήσω όλους τους συνεργάτες μου στο Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, οι οποίοι εργάστηκαν αφιλοκερδώς, με αφοσίωση και σπάνιο ζήλο και επιτέλεσαν κάτω από δύσκολες συνθήκες σημαντικό έργο. Ευχαριστώ ακόμη όλους τους εκπαιδευτικούς που με ποικίλους τρόπους στήριξαν την προσπάθειά μας και βοήθησαν στην επιτυχία της. Ξέχωρες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στις δακτυλογράφους του Κ.Ε.Ε, στο τεχνικό προσωπικό του, στον Προϊστάμενο της Γραμματείας του κ. Γεώργιο Κορκόντζηλα και στους εκδότες που συνεργάστηκαν μαζί μας από το 1997 μέχρι σήμερα.

Αθήνα, Ιούνιος 2000

Καθηγητής Μιχάλης Κασσωτάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Κ.Ε.Ε.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το παρόν τεύχος απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς που θα διδάξουν, κατά το σχολικό έτος 2000-2001, στη Γ΄ τάξη του Ενιαίου Λυκείου το μάθημα της Ιστορίας Γενικής Παιδείας. Βασίζεται τόσο στις οδηγίες του Π.Ι. για τη διδασκαλία του μαθήματος όσο και στον γενικότερο επιστημονικό προβληματισμό που έχει αναπτυχθεί στο Κ.Ε.Ε. γύρω από τη μεθοδολογία αξιολόγησης των μαθητών και ειδικότερα την αξιολόγησή τους στην Ιστορία. Για τη σύνταξή του πολύτιμη υπήρξε η εμπειρία που αποκτήθηκε από την εφαρμογή του νέου συστήματος αξιολόγησης των μαθητών κατά τα προηγούμενα διδακτικά έτη.

Ο εκπαιδευτικός που διδάσκει Ιστορία πρέπει να έχει υπόψη του όλα όσα αναφέρονται στις Γενικές Οδηγίες για την Αξιολόγηση των Μαθητών του Ενιαίου Λυκείου. Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητο να γίνουν και οι εξής επισημάνσεις:

1. Οι ερωτήσεις που περιέχονται στο παρόν τεύχος έχουν χαρακτήρα ενδεικτικό, με στόχο να βοηθηθεί ο εκπαιδευτικός, ώστε να διαμορφώσει ο ίδιος τις δικές του ερωτήσεις, τα δικά του κριτήρια αξιολόγησης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν μπορεί να αξιοποιεί κατάλληλα και τα παραδείγματα που περιέχονται στο παρόν τεύχος. Είναι στη διακριτική ευχέρεια του διδάσκοντος να κρίνει ο ίδιος ποιους τύπους ερωτήσεων και σε ποιες περιπτώσεις θα χρησιμοποιήσει για την επίτευξη των διδακτικών στόχων που προκύπτουν από την ύλη κάθε διδακτικής ενότητας και τη μεθοδολογία που ακολουθεί.
2. Προτείνεται να χρησιμοποιούνται όλοι οι τύποι των ερωτήσεων, χωρίς να γίνεται μονομερής χρήση ενός τύπου. Μπορεί να γίνεται συνδυασμός ερωτήσεων κλειστού και ανοιχτού τύπου, κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, τις ανάγκες των μαθητών του και τους συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους του μαθήματος. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου μπορεί να χρησιμοποιούνται και κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας, στο πλαίσιο της διαμορφωτικής αξιολόγησης, για να ελεγχθεί η πορεία της διδασκαλίας και όχι απαραίτητα η επίδοση των μαθητών.
3. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δίνεται στις ερωτήσεις κρίσης. Ερώτηση κρίσης μπορεί να είναι οποιοδήποτε είδος ερώτησης, αρκεί να απαιτεί από το μαθητή απαντήσεις, οι οποίες προϋποθέτουν παραγωγή προσωπικών σκέψεων, συλλογισμών ή συμπερασμάτων, τα οποία στηρίζονται στις γνώσεις που έχει αποκτήσει στο μάθημα της Ιστορίας. Με τις ερωτήσεις αυτές ο μαθητής καλείται να συγκρίνει, να συσχετίζει, να αναλύει και να αξιολογεί τα ιστορικά γεγονότα και φαινόμενα· να διερευνά τα αίτια και τα αποτελέσματα ενός ιστορικού γεγονότος και να καταλήγει σε συμπεράσματα.

Είναι προφανές ότι οι απαντήσεις δεν βρίσκονται αυτούσιες στο σχολικό βιβλίο.

4. Η μελέτη των πηγών, γραπτών, εικαστικών και άλλων, αποτελεί σημαντική μέθοδο για την κριτική προσέγγιση της Ιστορίας. Για τον λόγο αυτό προτείνονται ερωτήσεις και θέματα εργασιών ή ασκήσεων μέσω των οποίων οι μαθητές ασκούνται: - στην κατανόηση των ιστορικών πηγών, στην εξαγωγή

- και διατύπωση συμπερασμάτων,
- στη σύγκριση διαφορετικών πηγών που αναφέρονται στο ίδιο θέμα,
- στην ανάγνωση οπτικών παραθεμάτων, στην κατανόηση διαγραμμάτων και πινάκων με στατιστικά στοιχεία.

Η βελτίωση των μεθόδων αξιολόγησης πρέπει να θεωρείται έργο όλων των εκπαιδευτικών, γι' αυτό και οι παρατηρήσεις και υποδείξεις των συναδέλφων είναι ιδιαίτερα χρήσιμες. Όσοι επιθυμούν να στείλουν παρατηρήσεις και παραδείγματα ερωτήσεων για το μάθημα της Ιστορίας της Γ' Λυκείου, μπορούν να απευθύνονται στην ταχυδρομική διεύθυνση:

ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
Αδριανού 91
105 56, Αθήνα

Αθήνα, Ιούνιος 2000

Η Ομάδα Σύνταξης

